

LINDA RATLIDŽ

Na
zapad
sa
žirafama

Preveo
Marko Mladenović

■ Laguna ■

Naslov originala

Lynda Rutledge

WEST WITH GIRAFFES

Copyright © 2021 by Lynda Rutledge

All rights reserved.

This edition is made possible under a license arrangement
originating with Amazon Publishing,
HYPERLINK „<http://www.apub.com>“ www.apub.com,
in collaboration with ANA Sofia Ltd.

Translation copyright © 2022 za srpsko izdanje, LAGUNA

Cover design inspired by the original cover design by Girl
Friday Productions.

Pravim uraganskim žirafama

Dok čovek nije voleo životinju, deo njegove duše ostaje neprobuđen.

– Anatol Frans, dobitnik Nobelove nagrade 1921.

Najdivnija i najlepša životinja koju sam ikada video bila je žirafa... kraljica svih životinja.

– Džon Sanderson, putnik, 1595.

Njujork world telegram

22. SEPTEMBAR 1938.

ČUDESNE ŽIRAFE JAŠU URAGAN NA MORU

NJUJORK – 22. sept. (specijalno izdanje). Nakon što je prošao kroz Veliki uragan koji je juče desetkovao istočnu obalu, parobrod *Robin Gudfelou* dohramao je jutros u njujoršku luku zajedno s dve žirafe za koje se mislilo da su mrtve...

Sabrano iz novinskih vesti od 23. sep. 1938.

...U jednom od malobrojnih zabeleženih slučajeva preživljavanja uragana na moru, trgovački teretni parobrod *Robin Gudfelou* ušao je pravo u ovonedeljnu kataklizmičnu oluju nedaleko od obale Haitija. Svedoci opisuju kako su talasi zaklanjali nebo, ribe plivale u

vazduhu, a vetrovi šibali talase i pretvarali ih u mlazeve vode dok su mornari zatečeni na palubi bespomoćno gledali kako jedan nosi jednog člana posade u ništavilo. Otpuzavši do potpalublja, gde su ih drugovi uvukli, pomorci nisu imali izbora osim da dve žirafe iz okruga Baringo* ostave u sanducima da se suoče s punom snagom uragana... U roku od nekoliko minuta, brod se napola prevrnuo na desni bok i tako je ostao šest sati pod udarima talasa i vetrova, naglo se ispravivši kada je uragan prošao. Na palubi, činilo se da je izgubljeno sve osim jedne izubijane žirafe koja je još stajala u svom išibanom sanduku, dok je razmrskani sanduk njene saputnice pronađen u ostacima zaglavljenim bočno uz brodsku ogradu tako da se videla samo beživotna glava divovske životinje. Ali kada se posada okupila da gurne lešinu u more, oborena žirafa se prenula i otvorila oči...

* Kenija. (Prim. prev.)

Poznavao sam malo pravih prijatelja a dva su bila žirafe...

– Vudro Vilson Nikel

PROLOG

Vudro Vilson Nikel umro je godine 2025, jednog običnog dana, na običan način, u prilično neobičnoj starosti od sto pet godina.

*Vek i nikl.**

Mlada posrednica za dugoročnu bolničku negu iz Ministarstva za pitanja veterana zadužena da njegovu ovozemaljsku imovinu pošalje naslednicima – što je u slučaju Vudra Vilsona Nikela bio prastari vojnički sanduk i nijedan naslednik – stajala je u njegovoj praznoj sobi. Rešena da se drži rasporeda, ona pogleda na sat. Zbog svog posla oseća se kao kakav Čuvar ostavljenih stvari, pogotovo kada je reč o stogodišnjacima otišlim uveliko pre nego što srce prestane da im kuca. Samo još oni imaju vojničke sanduke. A najgori su stari sanduci koji nemaju kuda da odu, sadržaja punih smrtnog značenja nestalog s preminulim kao da ona zaista može da vidi kako prošlost iščezava. Zato ona duboko udahnu i otvori stari sanduk, očekujući da će unutra naći uobičajene plesnive uniforme i izbledele fotografije.

Umesto toga, našla je žirafu.

Sanduk je bio pun beležnica na linije, na desetine njih, naslaganih u svežnjeve uvezane kanapom. Na njima, sa požutelim

* Engl.: *nickel* – novčić od pet centi. (Prim. prev.)

novinskim člankom, bila je žirafa, maleni starinski porcelanski suvenir iz Zoološkog vrta u San Dijegu. Iako nije to nameravala, ona se setno osmehnu i podiže je. Kao dete, videla je čitavo krdo tih visokih, nežnih divova pre nego što su postali tako strašno retki.

Lagano spustivši žirafu, ona uze prvu hrpu beležnica da ih skloni kada joj za oko zapade krupna staračka škrabotina na beležnici na vrhu. Ona se spusti na ivicu kreveta i pročita izbliza:

Poznavao sam malo pravih prijatelja, a dva su bila žirafe, jedna koja me nije ritnula i ubila i jedna koja je spasla moj bezvredni sirotanski život i tvoj vredni, dragoceni.

Obe su odavno mrtve. A uskoro ću biti i ja, što zacemento neće biti veliki gubitak. Ali čovek na TV-u upravo reče kako uskoro više uopšte neće biti žirafa na svetu, kako će izumreti s tigrovima i slonovima i golubovima Starog što prekrivaju nebo. Još dok sam udarao ekran da ga učutkam, znao sam da se to može ostvariti.

Nekako, međutim, znam da ti i dalje postojiš. A postoji još i ova priča što je tvoja koliko i moja. Ako i ona izumre, sa mojom starom vrećom kostiju, e to bi bila prava-pravcata bruka... *moja* bruka. Jer ako sam ikada mogao tvrditi da sam video lice Boga, bilo je to na divovskim licima onih žirafa. I ako uopšte nešto treba da ostavim za sobom, onda je to ova priča za njih i za tebe.

Stoga, ovde i sada, dok ne bude kasno, zapisujem sve to u slučaju da neka dobra duša pročita ove reči i pomogne im da te pronađu.

Na to posrednica iz Ministarstva za pitanja veterana razveza prvi svežanj i, potpuno zaboravivši na raspored, počne da čita...

... Star sam kao zemlja.

A kad si star kao zemlja, možeš da se izgubiš u vremenu, u sećanju, čak i u prostoru.

Nalazim se u svojoj sobici sa četiri zida sa osećajem da me... nije bilo. Nisam siguran ni koliko sedim ovde. Čini mi se čitave noći, otkako sam se mrdnuo iz svog maglovitog uma i obreo okružen ostalim matorcima što bulje u skup televizor. Sećam se kako je čovek na ekranu govorio o poslednjim žirafama na svetu i kako sam pohitao u invalidskim kolicima da ga udarim. Sećam se kako su me dogurali nazad ovamo i kako mi je medicinska sestra zavila krvave zglavke na prstima.

Zatim se sećam kako me je medicinski tehničar naterao da progutam pilulu za smirenje koju nisam želeo da uzmem.

Ali to je poslednji put da sam to uradio. Jer trenutno, sa olovkom u ovoj drhtavoj ruci, nameravam da zapišem jednu jedinstvenu uspomenu.

Najbrže što mogu.

Ono što su mi zacelo poslednji bistri sati života mogao bih da potrošim tako što ću vam pričati o Prljavim tridesetim*.

* Razdoblje žestokih peščanih oluja koje su tridesetih godina dvadesetog veka znatno oštetile ekološku celinu i poljoprivredu američkih i kanadskih

Ili o Ratu. Ili o francuskim božurima. Ili o svojim suprugama, tolikim suprugama. Ili o grobovima, tolikim grobovima. Ili o rastancima, tolikim rastancima. Te uspomene nailaze i prolaze ovde na kraju, ako uopšte više budu došle. Ali ne i ova uspomena. *Ova* uspomena je stalno sa mnom, stalno je živa, stalno nadohvat ruke, i stalno u živom tehnikoloru od smrtonosnog početka do gorkoslatkog kraja, bez obzira na moju sve dublju starost. I – Riđa, Stari, ljupki Divlji Dečko i Devojko – o, kako mi nedostajete.

Treba samo na najkraći tren da zatvorim svoje izlizane oči.
I počinje.

prerija. Pojavu je prouzrokovala jaka suša i neuspeh u sprečavanju vetroerozije pri primeni metoda uzgoja na suvom zemljištu. Događaj je poznat i kao „Činija prašine“ (*Dust Bowl*), premda se pojam prvobitno odnosio na geografsko područje pogodeno prašinom. (Prim. prev.)

1

Njujorška luka

Čamci su leteli kroz vazduh, ulice su tekle kao reke, strujni kablovi su pucali kao vatromet, a kuće s ljudima što vrište vetar je nosio na more – datum je bio 21. septembar, dan Velikog uragana 1938. Čitava obala od Njujorške luke do Mejna bila je pogođena toliko snažno da su se o tome ispredale legende, kako je sedamsto duša otišlo na onaj svet mokro kao skuše.

Tada se nije dobijalo upozorenje. Primetili biste oluju nad vodom i zabrinuli se što dotični oblak izgleda gadno, kada bi vas tresnuli pobesneli vetar i kiša pa biste morali da spasavate živu glavu. Stub na doku koji sam zagrlio svojim suvonjavim mladim telom vetar je šibnuo u vazduh. Sledeće čega se sećam jeste kako se budim u jarku dok mi neka skitnica cima kaubojske čizme s nogu. Videvši me kako se dižem iz mrtvih, on ciknu i pobeže. Nekako sam još bio u jednom komadu, iako modar, i krvav, a otpali su mi i nestali samo tregeri. I tako, dok je ostali preživeli svet počinjao da doziva pomoć ili mrtvačka kola, obrisao sam sasušenu krv s lica, uhvatio pantalone i s mukom se osovio na noge. Spremište za brodiće u kome sam stajao vetar je oduvao zajedno s Rođom, mojim šefom i ujedno rođakom trećeg kolena. Našao sam ga u plitkoj lokvi krhotina

od brodića, sa jarbolom jedne šalupe* koji je prošao pravo kroz njega. Nisam bio bogzna šta na pogled ni pre nego što me je uragan izdevetao – prerasli momak s farme sa svežim ožiljcima na licu i vratom ukrašenim belegom od rođenja velikim kao nagrađeni jam** na državnom vašaru – ali sigurno sam izgledao bolje od Rođe. Rekao bih da sam imao sreće, no s rečju nisam imao dovoljno razvijen odnos da bih mogao da je koristim. Rekao bih da mi je to bio najgori dan u životu, ali već je bio daleko od toga. Mogu da kažem ovo. Mislio sam da nikada do kraja života neću videti čudesniji prizor od onog uragana.

Ali varao sam se.

Jer poslednje što biste pomislili da ćete videti usred prevrnutih brodića, zgrada u požaru, tela što vise i sirena što zavijaju, jesu dve žirafe.

Nisam tamo bio ni šest sedmica, moja mlada kavgadžijska pluća još su bila obložena zemljom iz Činije prašine – i uprkos mojoj bogobojažljivoj mami, bio sam upravo to, kavgadžija s maloposedničke farme, čist kao balega, lukav kao divlja svinja, i već dobro upoznat sa okružnim šerifom, a na svakom dahu imao sam slojeve prašine tako da nije bilo mnogo mesta da Sveti duh diše na mene. Na Rođinu ploveću kuću za smrdljive rečne pacove sleteo sam nakon što su Prljave tridesete duvale toliko žestoko u mom kutku Teksaskog koridora da je svaki maloposednik ili napoličar kilometrima unaokolo bio glatko zbrisan s mape. Neki poput moje mame, tate i mlađe sestre otišli su na teži način, ispod zemlje. Neki su krenuli sa Okiji-ma*** za Kaliforniju. Ostali, nalik meni, pošli su ka bilo kom rodu koji će ih primiti. Jedina porodica koja mi je bila ostala na svetu bio mi je neznanac sa Istočne obale po imenu Rođa, koji je za sedamnaestogodišnjeg momka iz Koridora mogao

* Brodić s jednim jarbolom na dva jedra. (Prim. prev.)

** Krtolasta biljka slična krompiru. (Prim. prev.)

*** Oklahomljani. (Prim. prev.)

da bude i čovek na Mesecu. Ali nije isto biti sâm i biti samo siročić u praznoj pustoši što kopa grobove za sve koje je volelo i što pomoć nema da zatraži ni od koga osim od šerifa – što se nisam usuđivao da uradim iz razloga koje ne mogu još podneti da priznam.

Sedeći pored grobova mame, tate i mlađe sestre, pustio sam da veče preraste u jutro. Još prekriven mrtvom zemljom koja nas je sve ubila, iskopao sam teglu s novčićima iz njenog uvelog vrta i povodeći se, suvih očiju, krenuo prema auto-putu. Tek kada je jedan kamiondžija zaustavio šleper da me pita kuda sam pošao, shvatio sam da sam nem.

„Jesi Oki?“

Pokušah da odgovorim. Ništa nije izašlo.

„Je l' ti pojela maca jezik, dečko?“ , upita vozač.

Još nisam mogao da ispljunem ni reči. Dobro me odmerivši, on cimnu palcem ka praznom teretnom delu kamiona pa me odbaci do železničke stanice u gradiću Mjulsuu... tačno preko puta šerifove kancelarije. Čekao sam sledeći voz na istok s jednim okom na njegovim vratima, znajući kako nisam u stanju da odgovaram na pitanja koja bi on sigurno imao kad bi me video, a baš dok je voz polazio, šerif izađe krupnim korakom i pogleda pravo u mene da bi video kako ja gledam pravo u njega.

Bojažljiv na svakoj sledećoj stanici, sa maminim novčićima dospeo sam do Čatanuge. Odande sam uskočio u jedan teretni vagon dok nisam video skitnice kako bacaju nekog prosjaka s voza nakon što su mu ukrale cipele. Onda sam maznuo motocikl i vozio ga dok mu nije nestalo benzina, usput kraduckajući hranu kao pas lutalica, dok je meni nije ukrao neki probisvet s britvom. Posle toga, stopirao sam sve do Rođe, gde se nađoh licem u lice sa više vode nego što su moje žedne oči mogle da obuhvate pogledom. Kada me je Rođa pitao ko sam sad pa ja, morao sam da naškrabam odgovor grumenom uglja na doku, na šta je on negodovao: „Razume se da ću dobiti nekog mutavog, budući da je s te strane porodice“, i smesta mi dao

da radim za večeru. Četrdeset nemih dana i noći, dom mi je bio plesniva postelja pozadi u plovećoj kući. Sad nisam imao više ni to. Nije bio ostao niko ko bi došao da me potraži i nije umro niko novi koga bih oplakivao, a Rođa se pokazao kao takvo bezosećajno đubre da sam već kovao plan da mu maznem lov i zbrišem.

Držeći pantalone u šutu od uragana, klimavo sam stajao nad onim što je ostalo od čoveka za koga sam prevalio pola Amerike da bih ga našao, a onda posegnuh oko krvavog jarbola i odžeparih ga mrtvog. Kada nisam pronašao ništa osim njegove srećne zečje šape, stadoh da ga šutiram toliko pun sopstvenog uraganskog besa da mi se od šutiranja vratio govor – šutirao sam i psovao Rođu, sivo nebo, crni okean, smrdljivi vazduh, maminog ljubljenog Isusa i njegovog okrutnog svemoćnog Boga Oca – dok se nisam okliznuo i sleteo na zadnjicu, pogleda uperenog u nebo iz kog rominja kišica. Na to provali brana u meni, pa sam ležao tamo i ridao kao izgubljeni dečak, što sam i bio.

Naposletku se opet s mukom digoh na čizme, vezah pantalone komadom mokrog brodskog užeta, i vratih se na dok.

Tamo sam sedeo, ophrvan čistim jedom, gledajući kako brod za brodom ćopavo uplovljava u luku.

Dok nisam video žirafe.

Nešto dalje na doku, istovarao se jedan teretnjak izubijan olujom. Ne sećam se ni da sam ustao ni da sam se pomerio. Sećam se samo kako stojim usred posade teretnjaka u njihovim uniformama – plavim tregerkama – i buljim. Tamo, preda mnom, nalazile su se dve žirafe ispod viseće dizalice koja ih je upravo istovarila kao komplet guma. Jedna divovska životinja bila je živa i ljuljala se u naprsom ali uspravnom sanduku, pružajući glavu gore do visine krošnji drveća, a druga, beživotna, bila je izvaljena preko čitave širine doka, sa smrskanim sandukom oko sebe nalik harmonici. Tada niko nije znao mnogo o žirafama, ali za ono malo škole što sam izučio pre nego što

je stigla prašina, video sam jednu na slici, te sam znao kako se čudo zove. Zureći u onu oborenu, bio sam siguran kako gledam pravi-pravcati leš istinski mrtve žirafe... dok leš nije otvorio oko nalik mrkoj jabuci i pogledao me. A na samrtnički izraz u tom oku uzdrhtao sam čitavom dužinom svoje mlade kičme.

Znao sam sve o životinjama. Neke koristiš za rad, neke mužeš, neke jedeš, neke ubijaš, i to je to. Rano naučiš da se ne sprijateljiš sa svinjom inače će te tata uskoro terati da zahvališ Isusu za blagoslov što jedeš sve osim njenog cičanja. Čak i ako nahraniš psa lutalicu, dobićeš šibu što uzimaš hranu porodici iz usta. „Šta je s tobom? To je obična životinja!“, uporno je govorio tata. Kad sam prerastao bermude, više nije bilo mesta za takvu slabost, pogotovo kada je, pred opasnošću od paklenih muka, i najgore dvonožno ljudsko biće bolje od svake bezdušne četvoronožne životinje – ili su me bar tako učili. Nevolja je bila u tome što sam, kad god sam se gledao u oči s nekom životinjom, osećao nešto duševnije nego što sam ikada osećao od ljudskih bića koja sam poznavao, a ono što sam video u oku one ispružene žirafe zbolelo me je do kosti. Žirafi je oko prestalo da se mrda, poprimajući bledilo koje se previše puta viđa u očima životinja neposredno pre nego što će tata odlučiti da li da ih pojedemo, sahranimo ili spalimo. Progurah se bliže, čekajući da me mornari, koji su i sami listom ličili na mokar pakao, izguraju nazad gde mi je mesto.

Umesto toga, oni se naprasno rastvoriše kao prljavoplavo Crveno more.

Pravo ka nama išao je blistav novi kamion za čiju je ravnu platformu bila privezana drvena skalamerija kakvom bi se ponosio i Rub Goldberg.* Oblika zdepastog slova *T*, ličila je na dvospratni sklepani teretni vagon skljojkan na čitavu dužinu

* *Reuben Garret Lucius Goldberg*, najpoznatiji kao *Rube Goldberg* (1883–1970) – američki crtač stripova, vajar, autor, inženjer i pronalazač. (Prim. prev.)

platforme kamiona, sa drvenim otvorima za prozore na vrhu, vratima na dnu i kratkim merdevinama zakucanim sa svake strane. Skočih s puta kada vozač – tip budalastog izgleda sa izobličanim ušima i dovoljno pomade „daper dan“ na kosi da podmaže motor – naglo zakoči kamiončinom.

Vrata s putničke strane širom se otvoriše, i iz kamiona ispuza starac grube i preplanule kože s licem kao u mazge. Tako sam ga zvao svih ovih godina – „Stari“ – ali ovde i sada dok pišem, i sâm star da stariji ne mogu biti, opkladio bih se u farmu da nije imao mnogo više od pedeset. Na sebi je imao izgužvanu jaknu, požutelu belu košulju i obešenu kravatu. Jedna ruka mu je izgledala kvrgava, a na potiljku mu je ovlaš stajao stari šešir fedora koji je izgledao kao da je zgažen toliko puta da je zaboravio je li zgnječen ili uštinut.

Zalupivši vrata, on kao da krenu prema upravniku luke zaraslom u zulufe, koji mu je mahao nečim što je ličilo na dva telegrama. Umesto toga, Stari otrupka pravo mimo njega, idući krupnim korakom ka žirafama kao da nije svestan nijednog drugog živog bića na doku osim džinova pred sobom.

Najpre je otišao do uspravnog sanduka sa žirafom koja je stajala i ljuljala se – mužjakom – i stao da joj govori tiho kao da joj šapuće tajne. Žirafa uspori. Stari pruži ruku da je nežno pomiluje, i žirafa prestade da se ljulja. Spustivši se na kolena pored izvaljene ženke, on poče da joj govori isto onako tiho po žirafski. Ona uzdrhta. On proturi ruku kroz razmrskane letve sanduka da je dodirne i, dok je žirafa ležala mirna kao mramor, uze da je mazi po glavi onom kvrgavom rukom dok nije zatvorila oči. Načas, jedini zvuk na svetu bilo je žirafino mučno disanje i gugutanje Starog uz talase što zapljuskuju dok. Onda upravnik luke dođe topoćući nogama da gurne telegrame Starom pod nos. Stari ih pogleda i baci na zemlju, a preko lica mu prelete srdžba kakvu sam i te kako dobro poznavao – i on je bio preke naravi.

Upravo tada, iz prostorije upravnika luke izroni kapetan broda, pocepane uniforme i lica prekrivenog modricama, a tregeraši se složno okrenuše prema njemu.

Stari ga prostreli pogledom. „Ti si mi ubio žirafu?“

„Gospodine“, ubaci se upravnik luke, „na pučini su izgubili jednog člana posade i čudo je što su uopšte stigli s vašim šminkerskim životinjama ili bez njih, ako vam to išta znači.“

Stari mu izrazom lica jasno stavi do znanja kako mu ne znači.

Na to tregeraši listom zapeniše. Mislio sam da će možda nasrnuti na njega. Sudeći po izrazu na njegovom licu, mislio sam da možda to i priželjkuje.

„Doveli smo je ovamo...“, odjeknu neki glas, i maltene su se mogle čuti reči ostavljene da vise u vazduhu: *Sad je spasi, skote.*

Stari, ruke i dalje na velikoj glavi one oborene, nije se pomerio.

Kako se gundanje pojačavalo, međutim, neki ulubljeni sivi kamionet doklopara ka kamionu sa ulice sa znakom na vratima toliko izbledelim da sam mogao da razaznam samo reči „Zoološki vrt“. Iz njega iskoči zdepasti, dobro oribani fakultetski tip u belom mantilu, držeći crnu lekarsku torbu. Prošao je pored nas kao da je na odmoru, idući prema Starom.

„Moramo da je dignemo na noge inače je gotova“, reče doca iz zoološkog vrta umesto pozdrava. Stari pokaza na upravnika luke, a on zviznu da dozove dva lučka radnika s polugama, koji uzeše da cimaju smrskani sanduk oko zamršene žirafe. Ali Starcu to nije bilo dovoljno brzo. On i sâm poče da vuče razbijene daske, sve sa onom kvrgavom rukom. Kada više nije imalo šta da se cima, kaiševi dizalice – i dalje oko dasaka ispod njenog tela i nogu – zategnuše se, ječeći kao da su živi dok vuku žirafu da se uspravi. Kada ona klecnu, tregeraši proturčaše pored mene, gurajući unutra ruke kako bi pomogli Starom da je održi u ravnoteži. Sa još jednim trzajem, sve se do kraja uspravi i kaiševi u tren oka podigoše ženku na tri od četiri noge, naglo, tako da odskočiše svi osim Starog. I tada videsmo. Njena zadnja desna noga, od kolena do gležnja, izgledala je kao da ju je neko izudarao čekićem. Ona se zanese, upinjući se da ostane uspravno na tri zdrave vretenaste noge.

„Polako... devojko... polako...“, preo je Stari dok ju je doca iz zoološkog vrta ispipavao po telu.

„Izgleda da su joj unutrašnji organi nepovređeni“, reče on. „Odaje je samo ova noga.“

Pomislio sam kako je to dobra vest, a onda se setih da konje ubijaju i za manje.

Otvorivši svoju crnu torbu, on očisti nogu, stavi je u šine i zavi, zatim se odmače dok su lučki radnici ugodno vezivali tovarne ploče oko nje. Kad su oni završili, Stari, i dalje gučući po žirafski, posegnu unutra i otkači kaiševе dizalice.

Devojka se zanese. Onda je stajala sama.

Videvši to, Stari i doca iz zoološkog vrta počеше da govore brzo i tiho. Polako im se primakoh.

„Ali ako je odbacim kao da je u lošem stanju, to je smrtna presuda i ti to znaš!“, govorio je Stari.

Doca iz zoološkog vrta namršti se na onaj teretni vagon u obliku slova T. „Koliko se nadaš da će vam trebati do tamo?“

„Dve sedmice ako požurimo.“

Doca iz zoološkog vrta zavrte glavom. „Bolje prepolovi to.“

Stari baci ruke u vazduh. „Kako to da uradim? Moramo da idemo sporo – još sporije sad zbog te noge!“

„Govorim najviše nedelju dana upravo zbog te noge. Bolje ti je da smisliš kako.“

„Dobro. I?“

Letimice se osvrnuvši na sirene u daljini, doca iz zoološkog vrta kipteo je od besa. „Idi potpiši za obe. Ne želim još da razočaram gospođu Benčli. Imaju vremena u karantinu da vide hoće li mlada ženka ostati visoka – budemo li uopšte stigli *tamo*. Ali, Džounse, da sam na tvom mestu, rekao bih gospođi Benčli čitavu istinu, da su, čak i ako ženka još bude stajala uspravno pre nego što krenete, svi izgledi da će je vaše putovanje ipak dokrajčiti. Bolje je da gospođa Benčli čuje to sada umesto dok budeš smišljao šta da uradiš s mrtvom žirafom na drumu.“

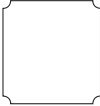
Kada je doca iz zoološkog vrta otišao, Stari ljutito ode do upravnika luke i potpisa neke papire. Zatim dizalica uze zakrpljene sanduke i prebaci žirafe na jedan lučki kamion, gde

ih lučki radnici vezaše. Na to, pošto su se tregeraši raspršili zadovoljni sobom, Stari lupi po haubi kamiona, dajući znak za polazak budalastom vozaču dok je ulazio, a ja sam gledao kako sve to prolazi – dve kolosalne životinje iz bajke s drugog kraja sveta na lučkom kamionu za kojim ide kamion sa onom skalamerijom.

Piljio sam za žirafama, znajući da ću, čim ne budem mislio na njih, biti prisiljen da se suočim s naglim povratkom životu dečaka lutalice. Čuda drugih stvorenja ne znače ništa kada još radiš na sopstvenom. Kako su se kamioni smanjivali, moja lutajuća, bedna budućnost bivala je sve veća. Udahnuh. Rebra su mi podrtavala, a kako su se kamioni uporno skupljali na vidiku, pomislih da ću povratiti.

Osetivši kako gnječim nešto petom čizme, pogledah dole. Stajao sam na telegramima koje je Stari bacio na mokri dok. Podigavši ih, pročitao sam ih brzo i zapamtio ih cele.

Prvi je glasio:

	WESTERN JUNION	
22 sep 38 = 0600A		
Primalac: GĐA BEL BENČLI ZOOLOŠKI VRT U SAN DIJEGU SAN DIJEGO, KALIFORNIJA		
URAGAN OŠTETIO POŠILJKU. ŽIRAFE ŽIVE. SAVETUJTE ZA DOSTAVU.		
ISTOČNOAFRIČKA ŠPEDITERSKA KOMPANIJA		

Drugi je glasio:

	WESTERN JUNION	
22 sep 38 = 0715A		
Primalac: G. RAJLI DŽOUNS UPRAVNIK LUKE NJUJORŠKA LUKA, NJUJORK		
[SAČUVATI]		
NAĐI SE NA DOKU SA VET-OM IZ ZOOLOŠKOG VRTA U BRONKSU DA SE POSAVETUJETE O SPOSOBNOSTI ZA PUTOVANJE U KALIFORNIJU.		
BB		

Mokri telegrami se pretvoriše u kašu i iskliznuše mi kroz prste. Ali oči su mi i dalje videle onu poslednju vedru i blistavu reč – reč koja je za jednog dečaka iz Činije prašine imala bajkovitije značenje od *žirafe*.

Kalifornija.

Žirafe su pošle u zemlju meda i mleka. Mojsije i izabrani narod nisu mogli čeznuti za obećanom zemljom ništa više nego što su obrađivači siromašne zemlje čeznuli za „Kaliforni“. Svi su znali kako samo treba da stigneš tamo a da ne pogineš na drumu ili pruzi, pa ćeš živeti kao kralj, brati voće s drveća i grožđe s vinove loze.

A kako može da zaluta neko ko prati dve žirafe?

Osetih kako mi oči rastu velike kao misli koje mislim. Bio sam moka do gole kože, oko mi je bilo poluoteklo, klimala su

mi se dva zuba, rebro mi je damaralo kao tam-tam, a ruka mi nije baš radila kako treba. Ali to nije bilo nimalo važno. Jer sa onom jednom vedrom, blistavom rečju što mi je igrala pred očima, imao sam nešto što nijedno siročče iz Činije prašine nije moglo da ima. Premda sam živeo u vreme kada tako nešto može isto tako lako da te ubije kao i da te spase – imao sam tračak nade.

Žirafe zadoše za ugao i nestadoše iz vidokruga.

Zato se nadadoh u trk, šljiskajući za njima kroz vodu i glib najbrže što su moje izubijane kosti htele da idu.

Kilometar i po, trčao sam po kaldrmi za žirafama. Radnici koji su raščišćavali ulice ispuštali su lopate da blenu. Vatrogasci koji su za ruke izvlačili telo iz odvoda za oluju zastaše da zijaju. Monteri koji su radili na visećim strujnim kablovima zastadoše u cvrčanju da se zagledaju. Blok za blokom, dok su ljudi ošamućeni od oluje visili s prozora i dozivali drugare da vide, uporno sam trčao za sporim kamionima, ne znajući ni kuda ćemo ni šta mi je dalje činiti. Kod blokiranog izlaza za tunel Holand kamioni stadoše baš kada dotutnja pandur na motociklu, viknuvši vozačima kamiona da pođu za njim na periferiju, iako je na tu stranu bilo uličnih železničkih nadvožnjaka ispod kojih će prikolica s visokim sanducima morati da se progura – i to mnogo njih.

Kod železničkog nadvožnjaka na Devetoj aveniji čovek koji se vozio s ravnom platformom iskoči iz kamiona s motkom u ruci, skloni голу cvrčecu strujnu žicu i izmeri prostor.

„Tri milimetra“, doviknu on nazad. Ravna platforma se polako provuče ispod.

Kamion pređe na sledeću nekoliko blokova dalje. Opet iskoči čovek s motkom. „Šest milimetara“, doviknu nazad.

Nova dva bloka...

„Dvanaest!“

Išli smo dalje, ovamo i onamo, mileći kroz grad, dok su minuti prerastali u sate. Moreuz Ist River i dalje je plavio obližnje

ulice, a između je gorela neka fabrika, pa nas je pandur držao zapadno. Očešasmo se o Central park, gde su desetine potištenih ljudi i razrogačenih odrpanaca buljile u žirafe u prolazu ispod natopljenih dasaka i pasarela kao da gledaju san. Još smo išli dalje, dok se pravo pred nama nije pojavio most Džordža Vašingtona. Pandur nas je vodio u Nju Džerzi. Uspaničih se. Nisam mogao da pretrčim preko mosta.

Preko puta videh kako je neki lik skočio s motocikla ispred nekog izloga i utrčao u lokal, upirući prst nazad u žirafe, dok je mašina skliznula na pločnik u baricama kao da je jeftin bicikl. Tek što je motor dotakao tlo, oko njega se obaviše moje noge. Držeći jedno oko na onom panduru na motociklu, dvaput sam mamuznuo tog električnog konja, proklizao levo pa desno kao kakav divlji pastuv što đipa – i držao se.

Dok sam sustigao žirafe na mostu, niotkuda se pojavi pet-šest novinskih vozila koja me sabiše u sendvič, dok su njihovi fotografi visili kroz prozore a blicevi bleskali naspram turobnog neba.

Na drugoj strani pratnju preuzeše dva njudžerzijevska pandura na motociklima, izbegavajući naplavine od oluje, dok dva velika kamiona ne predoše preko pruge pored napuštene male železničke stanice i zaustaviše se ispred kapije sa znakom: KARANTIN SAD. Iza kapije su se nalazile staje od cigle sa zabatima i limenim krovovima koje su se pružale koliko dopire pogled. Bili smo u saveznoj karantinskoj stanici, gde se proveravaju životinje koje se šalju u zemlju, od krava i konja do kamila i goveda, a sada žirafe.

Dok je čuvar mahao velikim kamionima da prođu, novinari se sjatiše oko kapije. Stao sam pored ogromnog iščupanog hrasta blizu drumu i tek što sam isključio motocikl kada svi oni pohitaše nazad u kola, izuzev jednog otmenog zelenog pakarda koji naglo stade iza mene. Sa vozačke strane izađe novinar u odelu s kravatom i šeširom fedora nakrivljenim baš kako treba i krenu ka čuvarevoj kućici.

„Sačekaj ovde“, doviknu on fotografu, koji se izvlačio iz pakardovog prtljažnika. A prizor mi se urezao u oči celovit i savršen, pa svetluca svež čak i sada u mom staračkom pamćenju – jer fotograf je bio fotografkinja.

Mnogo mlađa od upicanjenog novinara, ona je imala riđe kovrdže po čitavoj glavi, vatreni oreol pobesnelih talasa s kojima se sigurno svakog jutra borila da ih pokori, i nosila je pantalone – prva žena koju sam ikada video da to radi u stvarnom životu. Stajala je tamo i škljocala fotke na haubi pakarda u beloј devojačkoј bluzi, dvobojnim cipelama i pantalonama s dve nogavice. A tu sam stajao i ja, osećajući se kao da me je opet zveknuo uragan. Ako to nije bila ljubav na prvi pogled, zacelo je bilo nešto bolno srodno tome.

„Zdravo, Štrkljo. Jesi li i ti došao zbog žirafa?“, reče Riđa, gledajući me očima koje me zamalo nisu same nokautirale. Bile su boje lešnika i mora da sam im se primakao. Jer kada je usnimila fotku, blic blesnu dovoljno jako da zaslepi slepca – i mene.

„Lajonele! Dođi brzo!“, začuh je kako viče.

„Ej! Sklanjaj se od nje!“, prodra se novinar, gurajući me dok sam treptao da povratim vid. Posrćući, žurno se odaljih.

„Zašto si to uradio?“, začuh je kako pita kada se sklonih iza srušenog hrasta. „Samo sam mislila da ćeš želeti da razgovaraš s njim za priču, gospodine Veliki Novinaru!“

„*Pobogu*, Ogi, taj dečko je obična lutilica i probisvet koji bi te zaklao za siću. Ne budi naivna – gledao je *tebe*“, odgovori joj novinar. „Hajdemo. Čuvar reče da su žirafe u karantinu dvanaest dana. Imam sve što mi treba, a ti imaš vremena da uzmeš sve što ti treba a da ne zabavljaš skitnice.“

Minut kasnije, oni odoše. Otišli su panduri. Otišle su žirafe. Ja sam bio kilometrima daleko od svakog mesta koje poznajem, bližila se noć, a nisam imao pojma šta dalje da radim.

Smestio sam motocikl iza oborenog hrasta, pa čučnuo da gledam i čekam nedaleko od lešine neke krave. Baš kad sam se zasitio komaraca što su mi se gostili na koži, na kapiji se naglo

zaustavi sivi kamionet iz zoološkog vrta. Dok je čuvar mahao zdepastom doci iz zoološkog vrta da prođe, počeh da brinem da li je ćopava žirafa ostala visoka. Reših da se sam uverim.

Spazivši mesto gde je rakun iskopao prolaz ispod ograde, provukoh se i ja. Sa slepljenim blatom na zadnjici, požurio sam prema najvećoj, najvišoj staji dok su kamionet iz zoološkog vrta, prazan lučki kamion i neki likovi u žutomrkim radnim uniformama izlazili. Zavirih unutra. Staja je bila puna senki, a uza zidove su stajale gomile sena. Levo je bio poljski krevet, na sredini kamion, a desno veoma visoki žičani kavez u kome su stajale obe žirafe. Ženka sa šinama ostala je visoka. Napokon izašle iz sanduka, bile su okrenute jedna prema drugoj, dodirivale se vratovima, toliko zbijene da se nije videlo gde jedna počinje a druga se završava. Kao da ne mogu sasvim da poveruju da su žive i moraju da se štite od napada da bi tako i ostalo.

Starog – gospodina Rajlija Džounsa, sudeći po telegramu – nije bilo nigde na vidiku, ali vozač je uzeo veliku sočnu jabuku iz kabine kamiona pa je sada bio naslonjen na njega i jeo je. Gledao sam ga kako krka dok od nje nije ostalo ništa, da bi zatim bacio srce u seno, a ja sam zapamtio mesto. Nisam jeo od pre uragana, tako da je čak i srce jabuke prekriveno budalastom pljuvačkom uskoro moglo da postane primamljivo. U Teškim vremenima* gladovanje je bilo osnovno stanje stvari, bar za većinu ljudi koje sam poznao. Nakon što je prašina pobila stoku, stanovnici Činije prašine jeli su prerijske pse i zvečarke i pravili supu od kotrljajućeg korova. Kada ne znaš odakle će ti doći sledeći obrok, život je samo to – ti si obično divlje stvorenje što juri svoju glad svakog trenutka u danu.

Rukavom obrisavši usta, budalasti vozač razmetljivo ode i prodrmusa ogradu kaveza, prepavši žirafe, zatim se *nasmeja* i opet to učini. Ljuljajući se na petama čizama, stisnutih pesnica, toliko sam žarko želeo da ga lišim prednjih zuba da ne čuh

* Engl.: *Hard Times* – reč je o razdoblju Velike depresije. (Prim. prev.)

Starog kako se vraća dok nije bilo prekasno. Morao sam da se sklonim unutra, skočivši iza hrpe sena.

Već vičući naređenja vozaču, Stari užurbano prođe tik pored mene. „Erle!“, prodrao se. „Dođi ovamo!“

Dok sam se opasuljio, on govori vozaču da ide i da se vrati ujutru i zatvara za njim škripava vrata staje... zarobivši me unutra. Psujući se što sam gluperda, smestio sam se da čekam dok ne budem mogao da smislim kako da se neprimećen iskradem.

Kad se smrklo, jedini zvuci u staji bili su hrkanje i trupkanje žirafa. Stari spusti metalnu polugu na zidnoj ploči blizu svog poljskog kreveta, upališe se viseće električne lampe, i unutra postade svetlo kao da je dan. A ja se tamo šćućurio, kako između njega i mene nije bilo ničega osim sena. Ali on je gledao samo žirafe. Gledajući žirafe na nežan način kakav nisam sasvim mogao da shvatim kada je u pitanju takav čovek, on poče da guče žirafskim govorom tako smirujućim da je to i *mene* smirivalo. Kada je prestao, vazduh je ispunjavalo samo tiho disanje žirafa. On povuče prekidač, svetla se pogasiše, i staja se nađe u mrklom mraku, ne računajući spoljašnje svetlo što je ulazilo kroz visoke žičane prozore, bacajući senke preko staje. Zatim Stari bupnu na krevet i uskoro je hrkao kao kružna testera.

Naravno, to mi je bila prilika da se iskradem. Ali tu je i dalje bilo pitanje hrane koja čeka da bude uzeta, a *morao* sam da uzmem. Stoga, tiho ali hitro, odoh do strane kamiona zaklonjene od pogleda, stadoh na prag i ugledah dva džaka na sedištu kabine, jedan s jabukama, drugi sa slatkim lukom. Zgrabivši po jedan plod od oboje, luk sam gurnuo u džep a jabuku između njupavaca, zamalo je ne progutavši celu.

Kada uzeh još jedan luk, međutim, osetih kako me neko gleda.

Spremajući se na prepirku, okrenuh se da bih video kako imam publiku. Ni desetak koraka odatle, žirafe su prišle ogradi kaveza i obe su okrenule duge vratove da se zagledaju u mene. Telo može od svačega da se ukopa u mestu. U to svakako spada kada te dve životinje od dve tone posmatraju iza mlitave